

Anti-Pestprotocol

KMS

Verantwoordelijke: Directie

Versie: 1.0

Voor wie: Leerkrachten, ouders

Herzieningsfrequentie: Eens per jaar

Doel van de kaart

De Schoolwerkplaats voorkomt, zoveel als mogelijk, (digitaal)pesten, agressie en geweld in elke vorm en treedt zo nodig snel en adequaat op. In dit anti-pestprotocol beschrijven wij de maatregelen die wij nemen tegen (digitaal) pesten. Het geeft leerlingen, leraren en ouders duidelijkheid over hoe pesten wordt voorkomen en hoe gehandeld wordt wanneer er gepest wordt. Door een duidelijk antipestprotocol te hanteren, zorgen wij voor een fijne, open en veilige sfeer voor zowel leerlingen, ouders en leerkrachten, waarin leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen. De leerlingen leren met gevoel voor zelfvertrouwen en zelfwaardering omgaan met de eigen mogelijkheden en grenzen en leren uiting geven aan eigen wensen, gevoelens en opvattingen. De leerlingen leren naar algemeen geaccepteerde normen en waarden omgaan met anderen en leren samenwerken aan een gezamenlijke taak of gezamenlijk spel en leren omgaan met conflictsituaties. Door duidelijke afspraken te maken weten leerlingen en volwassenen wat er van ze verwacht wordt en als er zich ongewenste situaties voordoen, kunnen deze situaties eenduidig aangepakt worden m.b.v. dit protocol. Hierbij staat elkaar steunen en wederzijds respect te tonen centraal. Dit is de basis waarmee we alle leerlingen in de gelegenheid stellen om met plezier naar onze school te gaan.

Relatie met de visie

Alle leerlingen van de Schoolwerkplaats horen zich in hun schoolperiode veilig te voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door regels en afspraken concreet te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle leerlingen in de gelegenheid om met plezier naar school te gaan.

Inleiding en achtergrond

Pesten in de context van socialisatie

Kinderen zijn in hun proces naar volwassenheid op zoek naar grenzen. Die ruimte hebben ze nodig om te ontdekken waar maatschappelijke en persoonlijke grenzen liggen en hoe je daarmee omgaat. In elke groep zijn normen, waarden, regels en overtuigingen en ontstaat er een hiërarchie. In het geval van gezond groepsgedrag zal iemand met afwijkend gedrag terechtgewezen worden met de bedoeling om diegene bij de groep te houden. Als iemand bij afwijkend gedrag wordt terechtgewezen met de bedoeling hem buiten de groep te zetten, dan kun je spreken van een sociaal onveilige groep. Voor iedereen in de groep is het dan onveilig, niet alleen voor degene die gepest wordt. Degenen die pesten moeten hun positie zien te behouden en zij hebben daarvoor bevestiging nodig van groepsleden. Degenen die mee lachen of zich op de achtergrond houden zijn bang zelf mikpunt te worden van het pesten. De verschillende rollen liggen namelijk niet vast. Wie in een groep gepest is, kan zelf pestgedrag gaan vertonen om te voorkomen weer de zondebok te worden.

Normaal en onveilig groepsgedrag

Van normaal groepsgedrag is sprake als:

- Het corrigeren van elkaar als iemand zich niet gedraagt volgens de groepsregels.
- Bij het corrigeren de intentie te hebben om de groep bij elkaar te houden.

Van onveilig groepsgedrag is sprake als:

- Als groepsleden elkaar corrigeren op regels of normen die arbitrair zijn en die steeds weer ongunstig uitvallen voor het gedrag of het uiterlijk van een bepaalde klasgenoot.
- Als je gedrag ziet dat is gericht op het vasthouden of versterken van de eigen positie in de hiërarchie.
- Als je ziet dat degenen die afwijken of zich niet kunnen verweren buiten de groep worden gezet.
- Als groepsleden elkaar corrigeren op regels of normen die arbitrair zijn en die steeds weer ongunstig uitvallen voor het gedrag of het uiterlijk van een bepaalde klasgenoot.
- Als je gedrag ziet dat is gericht op het vasthouden of versterken van de eigen positie in de hiërarchie.
- Als je ziet dat degenen die afwijken of zich niet kunnen verweren buiten de groep worden gezet.

Wat wordt er onder pesten verstaan?

Van pesten is er sprake als 'iemand herhaaldelijk en langdurig wordt blootgesteld aan negatieve handelingen door één of meer personen' (Dan Olweus). De negatieve handelingen zijn structureel tegen dezelfde persoon gericht en er is sprake van machtsongelijkheid. Pesten gebeurt vaak in een specifieke groepscontext die zich kenmerkt door een onveilige en negatieve basissfeer in de groep. Pestgedrag kan in de school plaatsvinden, maar ook online of via WhatsApp. Pesten verschilt duidelijk van plagen en ruzie: Bij plagen is het gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is geen duidelijke machtsongelijkheid aanwezig. Leerlingen sluiten elkaar niet buiten en het is vaak de bedoeling om elkaar aan het lachen te maken. Bij ruzie hebben leerlingen een conflict met elkaar. Ze

wisselen over en weer argumenten uit op een emotioneel (boze) manier. Beide leerlingen voelen zich sterk genoeg om de confrontatie aan te gaan waardoor er geen machtsongelijkheid is. Een ruzie leggen leerlingen meestal weer bij.

Signalen van pestgedrag

Omdat pesten vaak stiekem gebeurt en vervelend gedrag niet altijd meteen te duiden is als pesten, kan het signaleren ervan lastig zijn. Uitschelden of schoppen is makkelijker te signaleren dan buitensluiten of online pesten. Aan de sfeer in de klas is vaak duidelijk merkbaar dat er iets speelt. Ook kan het gedrag van een leerling een signaal zijn van pesten in de klas. Je kunt het herkennen als (bijvoorbeeld):

- Een leerling vaak betrokken is bij opstootjes in de klas (of op het schoolplein)
- Een leerling extreem reageert op kleine plagerijtjes
- Een leerling vaak afwezig is (verzuim) of klachten heeft als hoofdpijn, buikpijn
- Een leerling vaak alleen is tijdens pauze, eerder in de klas komt of als laatste blijft hangen
- Een leerling opeens slechtere resultaten haalt
- Een leerling regelmatig als laatste gekozen wordt bij het indelen van groepjes
- Klasgenoten iemand altijd met een bijnaam aanspreken

Pesten op school

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en onze school serieus aan willen pakken. Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden. • Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (zowel gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leraren en de ouder). De school moet pestproblemen voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de leerlingen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.

Online pesten

Online pesten of 'cyberpesten' is een relatief nieuwe vorm van pesten die ontstaan is door de beschikbaarheid van computers en mobiele telefoons. Deze vorm van pesten gebeurt door het sturen van e-mails, direct messaging (dm), WhatsApp berichten of berichten op een van de sociale netwerken. Het doel van online pesten is de emotionele gezondheid, sociale status en/of de banden met andere leerlingen te beschadigen. Online pesten veroorzaakt nieuwe problemen voor leerlingen en leraren. Doordat de pester anoniem kan blijven, kan de mate en frequentie van pesten hoger liggen dan als dit op school voorkomt. Een ander probleem is dat de pester elk moment van de dag kan kiezen om te pesten. Het grootste deel van het online pesten vindt daardoor buiten schooltijd af.

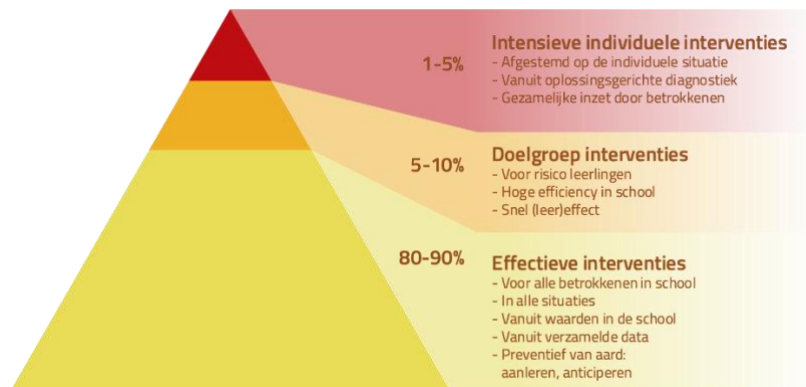
Wat we doen

Het werken met een groep: De piramide

Om het werken met een groep leerlingen efficiënt te laten verlopen maken wij gebruik van inzichten uit de groepsdynamiek. Om in een groep het leren maximaal te laten zijn maken wij onderscheid in drie niveaus van interventies: Effectieve interventies, Doelgroep interventies en

individuele interventies. De tijd van een leerkracht is kostbaar, het aantal uren onderwijs op een dag beperkt.

Effectieve (groene) interventies

Op niveau 1 van de piramide bevinden zich de gedragsinterventies die als doel hebben de vaardigheden van alle leerlingen te versterken, waaronder de 85-90% leerlingen die zich relatief gunstig ontwikkelen. Onze 'universele' interventies, zoals het expliciet maken van gedragsverwachtingen en het structureel waarderen en belonen van gewenst gedrag behoren tot dit niveau van de piramide. De groene interventies vormen de krachtige basis waar alle leerlingen op kunnen terugvallen.

Doelgroep (gele) interventies

Niveau 2 bevat interventies voor die leerlingen (5-10%) die een verhoogd risico lopen op de ontwikkeling van probleemgedrag. Het gaat hierbij om leerlingen met probleemgedrag die extra ondersteuning nodig hebben om zich de schoolwaarden eigen te maken en zich te houden aan de gedragsverwachtingen die De Schoolwerkplaats heeft opgesteld. De interventies op het gele niveau bieden de leerlingen hierin extra oefenmogelijkheden, waardoor zij alsnog leren om zich met succes aan de gedragsverwachtingen te houden.

Individuele (rode) interventies

Niveau 3 van de piramide bevat interventies voor de 1-5% leerlingen die kampt met ernstige(re) gedragsproblemen. Er is voor deze groep, naast de structuur en de zorg die schoolbreed garandeert, soms een intensievere vorm van hulp nodig. Deze hulp wordt binnen De Schoolwerkplaats geboden maar het kan ook zo zijn dat er professionele hulp van buitenaf wordt ingeroepen.

Preventieve aanpak

De Schoolwerkplaats kiest voor het voeren van een positieve kindbenadering binnen de school, gericht op het bekrachtigen en waarderen van gewenst gedrag bij alle leerlingen. Door actief

te bouwen aan een positief schoolklimaat en gedragsvraagstukken binnen de school in een vroeg stadium te signaleren en daar adequaat op te reageren, streeft De Schoolwerkplaats ernaar om een sociale omgeving te realiseren waarin leerlingen zich in sociaal opzicht beter ontwikkelen en zich veiliger voelen.. Gedurende een schooldag wordt tijdens het spelen en werken, in de klas en rondom de school aandacht besteed hoe we met elkaar, de materialen en de omgeving (natuur) omgaan. Hiervoor hebben we gedragsverwachtingen (regels en afspraken) opgesteld die gebaseerd zijn op onze drie gemeenschappelijke waarden:

1. Verbinding: met elkaar, met de omgeving en in de tijd.
2. Vrijheid in verantwoordelijkheid.
3. Oorspronkelijkheid: positieve keuzes maken, opnieuw beginnen, van elkaar leren.

Op verschillende plaatsen in en om de school zijn deze gedragsverwachtingen duidelijk benoemd en visueel gemaakt. Vanuit bovenstaande gemeenschappelijke gekozen waarden zijn wij voortdurend actief met het versterken van prosociaal gedrag en het voorkomen van probleemgedrag (waar pesten onder valt).

Ongewenst gedrag effectief begrenzen

Hoewel de focus ligt op het helder zijn in gedragsverwachtingen, deze actief aanleren en positief bekrachtigen, is het soms nodig om leerlingen te begrenzen als zij zich niet houden aan de gedragsverwachtingen van De Schoolwerkplaats. Het gedrag kan dan ervaren worden als probleemgedrag. Wat het team verstaat onder klein en ernstig probleemgedrag staat beschreven in het registratiesysteem (in ontwikkeling). Door in een zo vroeg mogelijk stadium gedrag effectief te begrenzen, kan escalatie zoveel mogelijk worden voorkomen. Om gedrag van leerlingen effectief te begrenzen en gedrag om te buigen maken schoolmedewerkers gebruik van de volgende stappen en technieken. Hierbij geldt: de schoolmedewerker kiest voor de kleinste interventie met het grootste effect.

Heldere gedragsverwachtingen uitspreken

1. Bedenk wat het gewenste gedrag is
2. Wees helder in je gedragsverwachting.

Actief negeren

Schoolmedewerker minimaliseren de aandacht voor probleemgedrag (maak van een mug een vlinder!) door middel van actief negeren.

1. Bedenk wat het gewenste gedrag is en kijk wie het gewenste gedrag laat zien
2. Geef minimaal drie leerlingen die het gewenste gedrag laten zien een compliment.
3. Houd de leerling die het ongewenste gedrag laat zien in de gaten en bekrachtig iedere stapje in de gewenste richting.

De Reactieprocedure toepassen

In reactie op ongewenst gedrag kan een medewerker van de school de de-escalerende Reactieprocedure inzetten. De reactieprocedure bestaat uit onderstaande stappen en aandachtspunten:

Reactieprocedure

1. Vraag naar en/of herinner de leerling aan de gedragsverwachting
2. Geef de leerling een keuze (of je kiest voor een consequentie/ of houd je aan de gedragsverwachting)
3. Geef de consequentie
4. Loop weg

Aandachtspunten:

- Spreek je vertrouwen uit dat de leerling slim zal kiezen
- Loop na iedere stap 5-10 seconden weg om de leerling de gelegenheid te geven zijn gedrag om te buigen en slim te kiezen.
- Let op een rustige, neutrale lichaamshouding en toon.
- Over = over!

Consequenties

Alle schoolmedewerkers hanteren hetzelfde menu van milde, kortdurende consequenties bij ongewenst gedrag. Dit helpt schoolmedewerkers om één lijn te trekken naar leerlingen toe, wat de voorspelbaarheid en daarmee de veiligheid voor leerlingen vergroot.

De gekozen consequenties zijn:

1. (Zoveel mogelijk) gericht op het versterken van gewenst gedrag
2. Makkelijk in te zetten en haalbaar/ controleerbaar
3. Gericht op het voorkomen van escalatie
4. Geen straf voor degenen die de consequentie uitdeelt

Samenwerking met externe partijen

Wanneer individuele of groepen leerlingen gepest worden, of er uit de uitkomsten van de monitor sociale veiligheid daartoe aanleiding geven, treffen wij maatregelen om de situatie te verbeteren. Naar gelang van de ernst/urgentie van de situatie en uitkomst van de uitkomst monitor, kunnen wij contact opnemen met externen als de schoolarts, schoolpsycholoog, gemeente of politie. Wij vinden het daarnaast erg belangrijk dat leerlingen weten hoe en met wie zij contact kunnen opnemen als zij zich niet veilig voelen. De kwaliteitskaart Kind en Veiligheid is een kwaliteitskaart speciaal gericht aan leerlingen binnen onze school. Hierin staat beschreven bij wie leerlingen terecht kunnen om hun probleem bespreekbaar te maken, en waar zij terecht kunnen voor hulp.

Ambitie

Bestendigen van de aanpak, verdere implementatie en uitvoering door medewerkers van onze school.

Concrete opbrengst

Dit anti-pestprotocol geeft leerlingen, leraren en ouders duidelijkheid over hoe pesten wordt voorkomen en hoe gehandeld wordt wanneer er gepest wordt.

Hoe weten we dat het het gewenste effect heeft

Pesten door de huidige aanpak zo veel mogelijk voorkomen. Indien het voorkomt, wordt er effectief gebruik gemaakt van de interventies zoals beschreven in dit anti-pestprotocol.

Gerelateerde kwaliteitskaarten

1. Schoolveiligheidsplan
2. Monitor sociale veiligheid en welbevinden leerlingen
3. Kind en Veiligheid

Voor verdere onderbouwing van de interventies verwijzen wij naar het bestand 'systematisch werken aan het pedagogisch klimaat op de Schoolwerkplaats'.

